

Matsvinnsbrev

Svenska | åk 4–6

Eleverna får skriva brev där de argumenterar för varför skolan bör minska sitt matsvinn. De får träna på att anpassa texten efter mottagaren.

Syfte och mål

Eleverna får träna på att skriva en argumenterande text där de ska formulera egna argument och bemöta motargument. Genom att skriva olika slags texter får de förståelse för vikten av att anpassa texten efter mottagaren. Genom att träna argumentation kring matsvinn får eleverna kunskap om positiva effekter av att minska matsvinnet och att det är något vi kan påverka, både på individnivå och på samhällsnivå.

Koppling till läroplanen

Svenska

- *Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag.*
- *Sammanfattning av texter.*
- *Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form. Att ge och ta emot respons på texter.*
- *Handstil och att skriva med digitala verktyg.*
- *Språkliga strukturer och normer. Meningsbyggnad, med huvudsatser, bisatser och skiljetecken samt textbindning med hjälp av sambandsord. Stavning, ords böjningsformer och ordklasser.*
- *Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.*
- *Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang.*

Förkunskaper

Eleverna bör känna till vad matsvinn är samt matsvinnets effekt på klimatet, miljön och människan. Se förslag nedan under Genomförande. Ni kan också ha lektionen *Vad är hållbar mat?* som förberedelse.

Eleverna bör veta vad argument är och känna till grunderna för hur man skriver en argumenterande text.

Tidsåtgång

2–3 lektioner.

Arbetsätt

Genomgång och diskussion i helklass samt enskilt skrivande och skrivande i par.

Material

- Arbetsblad, ett ex per elev eller per par
- Papper och penna eller digital enhet att skriva på
- Ev färgpennor, färgat papper och pysselmaterial till sista uppgiften

Genomförande

Inledning

Inled med att berätta om matsvinn. Fakta att utgå från finns i dokumentet *Fakta om matsvinn*, under fliken *Extramaterial till lärare*.

Välj om eleverna dessutom själva ska söka efter information på nätet. Se *Länktips* nedan.

Diskutera:

- Vad kan du göra själv för att minska ditt eget matsvinn?
- Vad kan skolan göra för att minska matsvinnet?
- Vad kan kommunen göra?

Skriv gärna upp elevernas förslag på tavlan och låt dem göra en tankekarta som underlag till brevskrivandet.

Berätta även kort om FN:s globala mål och Agenda 2030.

Agenda 2030 är den övergripande visionen för hur världen ska se ut år 2030 och de globala målen utgör en mer detaljerad plan för vad världens länder måste åstadkomma för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbar utveckling. Mål 12 handlar om hållbar konsumtion och produktion. Målet om att halvera världens matsvinn finns beskrivet i delmål 12.3:

"Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd."

Regeringen har beslutat att Sveriges matsvinn ska minska enligt målet i Agenda 2030.

Skriva brev

Välj vem den tänkta mottagaren av elevernas brev är, t.ex. rektorn, skolchefen eller någon på kommunen. Kontrollera gärna om den tänkta mottagaren kan ta emot breven och förhoppningsvis komma med kort svar till eleverna så småningom.

Presentera uppgiften för eleverna. Gå igenom hur brevet ska skrivas. Det ska vara en argumenterande text om varför skolans eller kommunens matsvinn måste minska.

- Vem är den tänkta mottagaren? (T.ex. skolans rektor.) Hur påverkar det hur brevet skrivs?
- Vad är det för skillnad att skriva till rektor/skolchefen/kommunen eller till en kompis? Vad betyder det att anpassa språket?
- Vad är motargument och vad menas med att bemöta dem?

- Gå igenom strukturen för brevet och skriv några punkter på tavlan:
  - Rubrik
  - Inledning
  - Argument
  - Bemöt motargument
  - Avslutning

Välj om eleverna ska skriva med papper och penna eller på dator. Ett alternativ är att skriva ett utkast för hand och därefter skriva den fullständiga texten på datorn.

Välj om eleverna ska arbeta enskilt eller i par med att skriva brevet.

Gå igenom begreppen i rutan och dela ut arbetsbladet.

Låt sedan eleverna skriva brevet utifrån tankekartan.

Välj hur texten ska bearbetas. Eleverna kan t.ex. arbeta två och två, och läsa upp sin text för den andra som sedan ska komma med positiv respons och förslag till förbättringar.

När alla brev är klara kan de efter överenskommelse ges till mottagaren.

Ord och begrepp

slöseri
 klimatet
 miljön
 växthusgaser
 resurser
 ekonomi
 framtid
 Agenda 2030

Chatta om matsvinn

Börja med att be eleverna att fundera på vad man ska tänka på när man skriver en formell text, som brevet till rektorn/skolledningen/kommunen/, jämfört med informell text, t.ex. när man chattar med en kompis. Vad kan det finnas för språkliga skillnader? Låt eleverna fundera enskilt eller i grupp och göra tankekartor eller en tabell. Gå igenom deras förslag tillsammans.

Formell text, brev	Informell text, chatt
hövlig ton, respektfullt, inga slangord, inga emojis, hela meningar med skiljetecken och stor bokstav, tydligt och sakligt innehåll, hälsningsfras i början och slutet, undertecknar med sitt namn	personligt, avslappnad stil, man kan använda slang, emojis, egna förkortningar, småprat, man kan hoppa rakt på det man vill skriva, hoppa mellan saker, mer känslor, oftast inga hälsningsfraser, ibland inga skiljetecken eller stor bokstav

Poängtera att det är viktigt att kunna skillnaden mellan formell och informell text, och att anpassa texten efter mottagaren. Varför?

Låt eleverna arbeta i par och hitta på en chatt om matsvinn. Chatten ska innehålla många korta meddelanden och handla om varför det är viktigt att minska matsvinnet, och även förslag på hur det kan göras. Det kan handla om matsvinn hemma, i skolan eller i samhället.

Välj hur verklighetstroget uppgiften ska göras, om eleverna ska skriva på mobiler, surfplattor eller dator.

När alla är klara kan eleverna få läsa upp sina chattar för klassen. Diskutera vidare om vilka språkliga skillnader de la märke till i chattarna jämfört med de formella breven.

Svinntips-lista

Avsluta med att i helklass sammanfatta klassens bästa svinntips för familjer. Låt eleverna sedan göra en egen fin svinntips-lista med hjälp av pysselmaterial som färgat papper, färgpennor, sax, lim etc. Listan får de sedan ta med sig hem och förslagsvis sätta upp på kylskåpet.

Länktips

Tips på läsning om matsvinn:

<https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/matsvinn/>

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/sa-minskar-du-ditt-matsvinn/>

<https://www.ica.se/artikel/minska-matsvinnet-sa-gor-du/>

<https://www.coop.se/hallbarhet/hallbarhetsarbete/matsvinn/tips-matsvinn/>

Från Klippans kommun, om vad matsvinn är och hur mycket som slängs i skolorna, 5 min:

<https://www.youtube.com/watch?v=N95uUI-aXUI>

Från Lilla Aktuellt, om hur mycket mat som slängs i skolor, 3 min:

<https://www.youtube.com/watch?v=SF9CRmXRdQs>

Här finns fakta om de globala målen:

<https://globalamalen.se/om-globala-malen/mal-12-hallbar-konsumtion-och-produktion/>